

Skall vi sprida semestern?

AV ÖSTEN JOHANSSON

Den fjärde semesterveckan kommer att ge ytterligare fart åt den lavinartade utvecklingen i svenskarnas utlandsresande. Redan nu reser under ett och samma år var tionde svensk utomlands, en siffra som antas växa betydligt. Både fackföreningsrörelsen och samhället har ansvar för att ge människorna möjligheter till bättre utbyte av de ökade semestrar man förhandlar resektive lagstiftur om, skriver Östen Johansson, pressombudsman i Reso, i denna artikel. När det gäller utlandssemestrandet angriper han i första hand kostnadssidan — en spridning av semestrarna även till andra delar av året än sommaren skulle kunna sänka priserna för utlandssemestrar med upp till 20 procent, skriver han.

Vem har ansvaret för vår semester? Det är en berättigad fråga när vi alla snart har fyra veckors semester, fyra veckor som vi kanske på grund av dålig planering inte får så gott utbyte av som vi skulle önska.

Samhället och fackföreningsrörelsen har gemensamt arbetat fram den längre semestern, liksom de tidigare semesterveckorna. Genom lagar och avtal har man fastställt den semesterlön som skall utgå. Men sedan har det, så gott som helt, varit den enskildes sak att skapa sig semestermöjligheter.

Samhällets ansvar, när det gäller att skapa resurser för den enskilde att utnyttja semestern, har varit ytterst ringa. Bidragen till idrotten har t. ex. alltid varit högre än anslagen till semestermöjligheter för alla svenskar.

Fackföreningsrörelsen har (tillsammans med ABF) t. ex. startat RESO. Men, har man gett denna organisation de ekonomiska resurser som är nödvändiga för att den rätt skall kunna skapa semestermöjligheter för allt fler? Andra exempel på insatser från fackförbunden är deras ekonomiska insatser i Riva del Sole eller Postförbundets och Järnvägsmännens semesterhem.

Men dessa insatser är inte nog. Varken från samhällets eller fackförbundens sida. Samhällets ansvar för medborgarnas valfrihet under fyra av årets femtiotvå veckor är stort. Fackföreningsrörelsens minst lika stort.

Situationen i dag: Trängsel, fullbeläggning, höga priser, mycket små valmöjligheter, bortresta under svenska högsommaren.

Ansvaret är stort, ännu har inte gemene man råd att åka utomlands på semestern. Ännu finns många som tvingas stanna hemma under den period på året då avsikten är att man bl. a. skall ha tillfälle att hämta nya intryck inför de kommande 48 veckorna.

Julisemester dyrbar

Den kanske allra största insatsen dessa båda parter kan göra redan nu är att verka för en semesterspridning. En spridning av semestern från det koncentrat på en sommarmånad den nu har, till att omfatta minst sex månader för dem som tänker åka utomlands och minst tre månader för sverigessemestrare.

Vinsterna för den enskilde skulle kunna bli betydande. Slentriantänkandet att alla måste ha sin semester i juli kostar nu stora pengar — för alla — inte minst för den enskilde. Valmöjligheterna blir begränsade tack vare trängseln överallt, utlandsresenären går miste om den bästa tiden i Sverige och priserna blir betydligt högre både på flyg, hotell och andra semestervistelser.

För att kunna hålla priserna nere måste nu resebyråerna beställa långa flygscier och boka hotellrum för lång tid. Tack vare att dessa inte utnyttjas till full kapacitet hela tiden blir priserna höga under tiden 15 juni—15 augusti.

Otänkbart är det inte att priserna skulle kunna

Spridd utlandssemester: 20 procent lägre pris för alla vistelse i Sverige den bästa tiden, utmärkt semesterväder utomlands hela perioden.

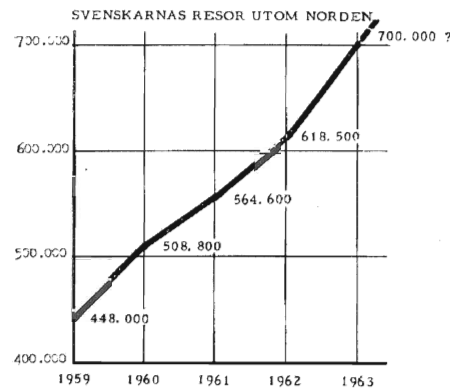

Fig. 1. Under 1963 beräknas var tionde svensk ha rest utanför Norden.

sänkas med 20 procent om de svenska semestrarna spreds ut över t. ex. sex månader. Inom Europa kan man hitta det allra bästa semesterväder under den tiden — varför då inte också utnyttja det.

Någon större tveksamhet bör heller inte råda från industrins sida. Slipper man semesterstängningarna bör det inte vara otänkbart med en produktionshöjning. En utredning som presenterades vid FN-konferensen i Rom i början av september visar också att underleverantörernas semesterstängningar inte har den stora betydelse man tidigare trott.

Skolterminerna utgör hinder

Enda nackdelen är skolornas terminer. Oftast vill hela familjen ha semester samtidigt och möjligheterna för barnen att ta ledigt under terminen är begränsade. En lösning kan vara att förlänga terminerna t. ex. 14 dagar och ge var och en av eleverna rätt att ta ledigt så lång tid under någon del av skolåret. Frågan måste lösas på något sätt inom en snar framtid. Otänkbart är det kanske inte heller att införa ett annat fritidssystem än det nuvarande med fria lördagar och söndagar. Människornas krav på service stiger och därför kanske andra lösningar måste beslutas. Ett samhälle som arbetar på samma sätt som den konti-

Utlandssemestrandet ökar i takt med löneutvecklingen och allt fler svenskar passerar gränserna mot kontinenten. Åtskilliga tar sig till de utländska semestermålen med eget fordon.

nuerliga driften bör inte vara någon framtidsvision att förskräckas inför.

Allas gemensamma ansträngningar bör alltså nu i första hand inriktas på en spridning av semestern för att alla skall kunna ta den tillvara på det bästa sättet.

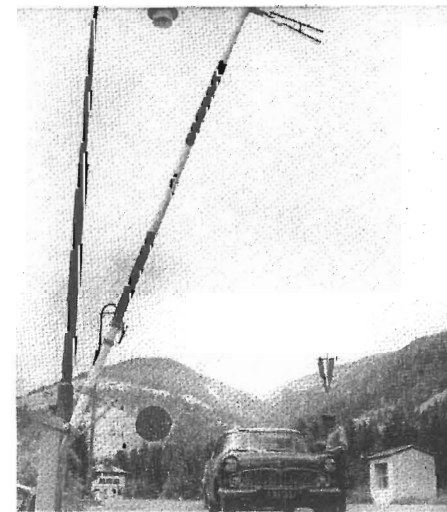
Kombination: studier—sparande

Men även andra problem finns för den svenske semesterfiraren. Språksvårigheterna är för många mycket stora, speciellt för dem i medelåldern som inte haft möjlighet att läsa språk i skolan. För dem behövs speciella insatser. Lär-Spar-Res, en ny studie- och sparform som presenterats i höst av RESO, ABF och Sparbankerna är ett steg som kan betyda mycket för dessa. Men denna avancerade studieför form täcker inte den stora allmänhetens behov. Andra former av studier måste övervägas för att den svenska turisterna skall kunna få en verklig kontakt med det land och de människor man möter under resan. Tänkbara alternativ är subventionerade kvällsstudier eller varför inte en halvtimme språkstudier under arbetstid. Den avkopplingen kan säkert liknas vid den gymnastik en del företag bedriver varje dag för att höja arbetskapacitet och trivsel på arbetsplatsen.

Konsumentupplysning

Svensken är kanske semestraren nummer ett i världen? Utvecklingen har varit fantastisk — bara de senaste fem åren har antalet semestrare svenskar utom Norden ökat från 448 000 till i runda tal 700 000 i år (se fig. 1).

Siffrorna på några stora resmål är minst lika imponerande. 1950 åkte 585 svenskar till Mallorca — i fjol var det 39 101. Till Italien har

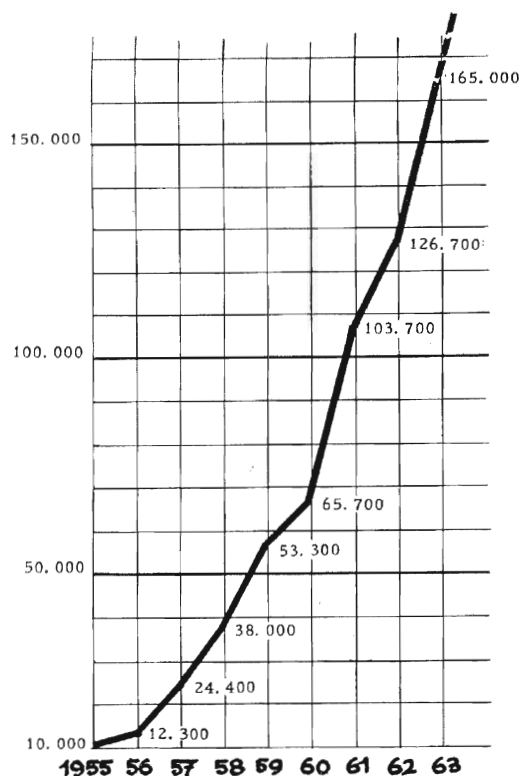

Fig. 2. Antalet svenskar som reser med charterflyg har ökat rekordartat från genombrottsåret 1955.

turistströmmen ökat från 78 090 (1950) till drygt 300 000 (1962).

Och nya turistländer kommer ständigt till i takt med löneutvecklingen i Sverige. På tio år har t. ex. turistströmmen till USA ökat från 2 500 till i fjol 8 936.

Det är en glädjande utveckling att var tionde svensk varje år reser utom Norden, men åtskilligt måste göras för att dessa skall få ett ännu större utbyte av den många gånger dyra resan. Konsumentupplysning är en av dessa detaljer, alltså verklig upplysning om vad det kostar, vad man möter osv. i det land man reser till.

Fler semesterbyar

Andra önskemål finns också, t. ex. svenska semesterbyar på flera platser än Riva del Sole i Ita-

lien. Men kapitalbristen, eller bristen på "billiga" pengar gör att utvecklingen hämmas. Utan tvekan skall det kunna gå att göra åtskilligt i den vägen för de svenska semesterfirarna. Men även om den svenska lönenivån är jämförelsevis hög, måste alla hjälpas åt att hålla priserna nere. Det är åtskilliga svårigheter förknippade med en helpensionssemester för en normal inkomsttagare som har familj. De svårigheterna bör samhället och t. ex. fackföreningsrörelsen kunna avhjälpa genom att satsa kapital i sådana anläggningar. Utan tvekan är det semestervistelser som de flesta drömmer om, men få har råd att utnyttja.

Valmöjligheterna måste helt enkelt ökas. Är det för övrigt någon som utrett prisskillnaden mellan en barnkoloni i Italien eller i Stockholms skärgård? Några avsevärda skillnader i pris torde inte finnas, trots reskostnaden. Att barnen skulle må betydligt bättre av sommarvistelsen utomlands tvekar väl knappast någon om.

Produktionsstegring

Kapitalfrågan är det stora problemet. Den måste lösas på något sätt. Att, som en kalmaringenjör för en tid sedan, tro på en åttaprocentig produktionsstegring genom 12 månaders semesterspridning är nog alltför optimistiskt. Genom det trodde han att utlandsresandet skulle kunna finansieras.

Mera verklighetsbetonat är nog förslaget om att räntan på semesterlönerna skulle kunna användas för sådana ändamål. För de flesta yrkesgrupper intjänas nu semestern året innan den tas ut. Tiden fram till semesterlönen utbetalas erhåller alltså arbetsgivaren ränta på de pengar som tillhör arbetstagaren. Den kan uppskattas till 0,2 procent på hela arbetsinkomsten.

En överenskommelse om att hela denna ränta inbetalades till en semesterfond som (i likhet med ATP-fonderna) styrs av arbetsgivare, fackföreningsrörelse och samhälle skulle säkerligen kunna träffas.

Med en något enkel matematik skulle det årliga beloppet till fonden kunna utgöra 80 milj. kr vilket skulle betyda åtskilligt för svenskarnas turistande utomlands.

Ett exempel: Fem semesterbyar av Riva del Soles format skulle kunna byggas varje år för dessa pengar. Hyrorna kunde hållas låga, tack vare att inga amorteringar och räntor utgick och helpensionspriser på 25 kronor skulle vara tänkbara i förstaklassanläggningar utomlands.

Insatser även för hemmaturisterna

Givetvis måste en liknande satsning ske i Sverige. Trots allt finns så mycket att bjuda i hemlandet, att ingen möda bör sparas för att alla skall kunna resa omkring här. Och fakta är att investeringskostnaderna för ett nytt semesterhotell är så höga att bara små grupper av människor har råd att semestra där. Varje gäst kan per dygn få betala mellan 10 och 20 kronor enbart i räntor och amorteringar och det betyder helpensionspriser på 50—60 kronor. Något som knappast Medel-Svensson klarar av.

Minst halva investeringsbehovet måste täckas av ränte- och amorteringsfria medel för att en nybyggd anläggning skall kunna drivas. Där har samhället och fackföreningsrörelsen skyldigheter mot dem som fått en längre semester.

Många åtgärder är nödvändiga för att alla skall få en bättre semester. Några är skisserade här ovan. Dessutom kan i korthet nämnas:

1. Den stuguthyrning som nu finns uppdelad på flera hundra kommuner, enskilda, företag och organisationer måste samordnas. Den enskilde kommer i kläm, får aldrig besked, vet inte vart han skall vända sig osv.

2. Tron på att campingplatserna löser semesterbekymren är åtskilligt överskattad. Den ekono-

miska situationen gör nu att många använder denna primitiva semesterform som inom kort stagnerar. Semesterbyar och stugor för självhushåll bör vara den form av semester man nu bör inrikta sina krafter på att tillfredsställa.

3. Officersväldet inom det svenska turistväsendet måste brytas. Nu tror alltför många turistföreningar, turisttrafikföreningar osv. att pensionerade överstar, konteramiraler, fanjunkare osv. är de som behärskar dessa frågor bäst. Så är knappast fallet i ett land så rikt på organisationsmänniskor.

4. Fackföreningsrörelsen bör kunna engagera sig för mera vintersemester. Varför inte förhandla fram högre semesterersättning per dag om semestern förläggs under tiden 1 oktober—31 mars? Eller varför inte en dag extra per tre semesterdagar under vinterhalvåret?

5. Tillsätt en utredning som inte bara sysslar med fritidsbebyggelsen utan tar upp hela semesterkomplexet.

6. Se till att kommunerna så snabbt som möjligt informeras om vad turismen verkligen ger innan de ger sig in i alltför vägade projekt.

Viktigast av allt är att något sker nu, att insatserna görs i takt med utvecklingen och inte tio år efter hela tiden.

Visst kan det vara roligt med camping ibland, men för framtiden måste det nog stå klart för de flesta att det är en semesterform som kommer att användas av en allt mindre grupp. Nu campar man av kortsiktiga ekonomiska skäl.